

3. EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEK A JORDES+ TÉRSÉGBEN A KÖRNYEZETVÉDELEM TERÜLETÉN

3.1. Bevezetés: Győr-Moson-Sopron megye környezetállapotának bemutatása

A következőkben bemutatjuk Győr-Moson-Sopron megye környezetállapotát a fő környezeti elemek alapján.

3.1.1. A levegőminőség

A levegő minőségét elsősorban a szennyező anyagok mennyisége és minősége, valamint a szennyezések terjedése befolyásolja.

Győr-Moson-Sopron megyében a levegő szennyezettségének alakulására nagy hatással van az ipari emisszió és a nagy mértékű közúti forgalom. Ezen a két legfontosabb emisszióforráson kívül a lakossági fűtésből is jelentős mennyiségű szennyezőanyag kerül a légterbe.

A légszennyezettség elsősorban az emisszióforrásokkal rendelkező településeken és a fő közlekedési utak mentén jelentkezik. A települések közti térségben a szennyezettség kisebb mértékű.

Levegőminőség szempontjából a Szigetköz a megye legtisztább része.

3.1.1.1. Ipari eredetű légszennyezés

A telephelyek megoszlása az egyes települések között:

Győr: 160 telephely
Sopron: 80 telephely
Mosonmagyaróvár: 45 telephely
Csorna: 30 telephely
Kapunár: 30 telephely
Fertőd: 6 telephely

A többi mintegy 200 telephely a megye egyéb településein elszórtan található.

Az adatokat áttekintve megállapítható, hogy a nyolcvanas évek végétől kezdődően folyamatosan csökken az ipari eredetű légszennyezés. Ez egyrészt egyes gyárak, üzemek bezárásának, termékszerkezet-váltásoknak, másrészt energiahordozó váltásnak (gázfelhasználásra való áttérés), valamint üzemi technológiai átalakításoknak is köszönhető.

3.1.1.2. Közlekedési eredetű légszennyezés

Győr-Moson-Sopron megye elhelyezkedéséből adódóan tranzit megye. A szomszédos országok és fővárosaik (Bécs, Pozsony) közelsége miatt nagy a megyén áthaladó forgalom. Ez a megye közlekedésére vonatkozóan többletterhelést jelent. A közlekedésből származó emisszió mértéke a közlekedésben részt vevő járművek számán kívül nagy mértékben függ a járművek műszaki állapotától, kategóriájától, valamint az úthálózat minőségétől is.

Az ipari emisszióval szemben a közlekedésből származó károsanyag-kibocsátás folyamatosan nő. A nitrogén-dioxid, a szén-monoxid jelentős része közlekedési eredetű. A felsorolt komponenseken kívül nagy mennyiségű szilárd anyag (por) és policiklusos aromás szénhidrogén (PAH) is kerül a légterbe a közúti közlekedés által. A közlekedési emisszió hatására lényegesen kedvezőtlenebb légszennyezettségi (immissziós) értékek alakulnak ki, mert a kibocsátás alacsonyan (az utca szintjén) történik.

A közlekedési eredetű légszennyezést tekintve a legnagyobb probléma az alábbi térségekben állapítható meg:

Mosonmagyaróváron továbbra is igen nagy az átmenő forgalom a határállomások irányába (1. számú és a 15. számú főutak), különösen a nyári időszakban.

Győrben a vámoszabadi határátkelőhely irányába menő kamionforgalom (81. számú és 14. számú főutak) és az ezzel járó nagy légszennyezettség okozza a legnagyobb gondot.

Csornán a kelet-nyugati és az észak-déli átmenő utak (85.számú és 86.számú főutak) találkozása miatt jelentkező nagy kamionforgalom és az ebből eredő légszennyeződés terheli jelentősen a város levegőjét.

3.1.1.3. Lakossági fűtésből eredő légszennyezés

Győr-Moson-Sopron megyében a lakossági fűtésből is jelentős mennyiségű szennyezőanyag kerül a légterbe. A levegő minőségének javítása érdekében szorgalmazni kell a környezetet kevésbé terhelő fűtési módok alkalmazását.

Összefoglalásként megállapítható, hogy Győr-Moson-Sopron megye levegőminőségi helyzete a hagyományos légszennyező anyagok kibocsátásának csökkenése ellenére még mindig nem teljesen kielégítő. Kedvező, hogy a kén-dioxid és a nitrogén-dioxid kibocsátása csökkent, ez főként az ipari eredetű emisszió csökkenésére vezethető vissza. Ezzel ellentétben a közlekedési eredetű nitrogén-oxidok kibocsátása nőtt. Ez elsősorban a nagyforgalmú utak településeken átvezető szakaszain okoz gondot.

Ehhez járul még a közlekedés által okozott por- és zajterhelés növekedése.

3.1.2. Felszíni vizek

A megye a Duna vízgyűjtő területéhez tartozik. Medencejellege miatt az azt övező hegységek és dombságok bővebb csapadéku területéről a vízfolyások a mélyebben fekvő Kisalföld felé irányulnak (Répcse, Rábca, Rába, Marcal, továbbá a bakonyi, a vértesi és a gercsei patakok és ezek mellékvizei). A területnek vízrajzi kapcsolata van az Alpokkal, így a Duna és alpi mellékfolyóinak (Lajta, Lajta balparti csatorna, Rét-árok) vízjárását ez is befolyásolja. A megye felszíni vízhálózata sűrű, ám vízkészletére nem jellemző a bővízűség. A patakok csekély vízhozammal rendelkeznek. A vízhálózat nagy része mesterségesen kialakított csatorna, bennük a vízmennyiség eloszlása egyenetlen, az időszakos vízborítás a jellemző. A csatornák többnyire kettős funkciójúak: nedves időszakokban a belvíz elvezetésére, száraz időszakokban pedig öntözésre szolgálnak. A Pándzsa vízrendszerének kivételével a megye valamennyi vízfolyása a megye- ill. országhatáron kívül ered, és a legtöbb esetben már többé-kevésbé szennyezett minőségű vizek jutnak a területre. A folyók, patakok felső szakasza döntően dombvidéki területen található, így a medrek nagyobb esésűek, erózióra hajlamosak.

3.1.2.1. A megye folyóinak vízminőségi osztályai:

Oxigénháztartás, tápanyagháztartás, mikrobiológiai paraméterek, szerves és szervesetlen mikroszennyezők és egyéb paraméterek tekintetében a megye felszíni vizei III. (tűrhető), IV. (szennyezett) besorolásúak.

3.1.3. Földtani áttekintés

Mint az előző részben már említettük a térség földtani/földrajzi helyzete, sajátosságai a medencejellegből fakadnak. Meghatározó a területen a földtörténeti közelmúltban lezajlott és máig tartó süllyedés, amelynek következményeként nagy vastagságú, kétosztatú durvaszemcsés üledékek rakódtak le, elsősorban a Győri-medencében.

A nagy vastagságú durvaszemcsés összletben tárolt, mintegy 5,4 km³-es [1;2] összességében (még) kifogástalan minőségű édesvízkészlet – amely egyedi Közép-Európában – jelentőségét nehéz lenne alábecsülni. E pótolhatatlan vízvagyon szerepe (pl.) Budapest, sőt, Közép-Európa távlati vízellátásában szakmai körökben már most előtérbe került.

3.1.4. Talajviszonyok

A talajképző tényezők között az éghajlatot illetően az atlanti hatás, a vízrajziak közül a felszíni/feszínközeli vízbőség, valamint a folyó(k) szintje által is szabályozott, többnyire mozgó (a Fertő és a Hanság környékén viszont pangó) talajvíz emelendő ki. A talajképző kőzetek is változatosak – döntően folyóvíziek, azonban szélfúttá üledékek és ritkán vulkániak is előfordulnak.

A csernozjomok közül a hidromorf hatásúak a leggyakoribbak. A réti csernozjomok a Rábaköz északkeleti részén dominálnak, az öntéscsernozjomok viszont a Mosoni-síkság uralkodó típusa, az ún. magas ártereken. Sajátos talajtípus a kisalföldi mészlepedékes csernozjom (leggyakoribb a Komárom–Esztergomi-síkságon). Jellemző még a típusos, és a lápos réti talaj. A szikesek csupán a Fertő mentén fordulnak elő – itt, valamint a Hanságban az ún. telkesített síkláptalaj az uralkodó.

A lankás lejtőkön csernozjom barna erdőtalaj, barnaföld és agyagbemosódásos barna erdőtalaj képződött.

Számokban:

Genetikai szempontból a leggyakoribbak:

- Réti öntéstalaj: 25%.
- Agyagbemosódásos erdőtalaj: 14%.
- Réti csernozjom: 6%.

A fentiekkel összefüggésben a talajok adottságai változók (mozaikosak) – ez a tény a termés hozamokat nagyban befolyásolja.

Összefoglalva: A felszíni és oldalirányban mozgó (oldott) szennyeződésekre egyaránt fokozottan érzékeny földtani környezet miatt a talaj (?földtani közeg) és a talajvíz szennyeződéspotenciálja a régióban kivételesen magas. Mindezek mellett – rendelkezésre álló (hozzáférhető) adatok tükrében – a környezet szóban forgó elemei (talaj/földtani közeg/talajvíz) állapota kedvező.

3.1.5. A természet (élővilág és táj)

A megye geológiai változatossága és felszíni formáinak gazdagsága révén az ország egyik leglátványosabb tájegyüttese, ahol megtalálhatók a hegyvidék, a dombság, a mocsárvilág maradványai, szikes tavak, folyami árterek, száraz homokpuszták.

Az egykor változatos és gazdag élővilág maradványai a kultúrtájban mozaikosan elhelyezkedő, természethez közeli állapotban lévő életközösségekben találhatók meg. Ezek a területek ma nagy részben védelem alatt állnak. (A védett területek nagysága több mint 41.000 ha) Jelenleg a megyében egy nemzeti park, három tájvédelmi körzet, háromországos jelentőségű természetvédelmi terület és helyi jelentőségű védett terület van.

A helyi védelem elsősorban mesterségesen létrehozott növényegyüttesekre vagy fákra korlátozódik. A kultúrtájban fennmaradt természeteshez közeli életközösségek (természeti értékek) feltárása és a legfontosabb területek védelem alá helyezése a jövő feladata. Ilyen szempontból a legfigyelemreméltóbb a Fertőszentmiklós-Lövő-Iván-Cirák-Hiród-Hövej-Vitnyéd közötti erdővel borított térség, a Horpácsi-erdő, a Rába-völgy, az Alsó-Szigetköz és a győrszentiváni erdők.

A felsorolt területeken a füzesek, nyárasok és tölgyesek, valamint a nádasok, mocsár- és láprétek élővilága jelentős értéket képvisel. Megőrzésük az ökológiai folyosók és az ökológiai hálózat létrehozása és fenntartása miatt is fontos feladat.

3.1.6. Jelenlegi zajmisszió

A megyében végzett mérések tanúsága szerint, az 1. és 2. rendű főutak nagy része mellett a forgalom nappal 65dB-nél nagyobb zajterhelést okoz, ami több órás tartósságot feltételezve már nehezen tolerálható.

Különösen kedvezőtlen a helyzet Győrben, Mosonmagyaróváron, Csornán, Öttevényben, Abdán, Kópházán. A felsorolt területeken a magas zajterhelés elsősorban a nagy forgalom és a szűk beépítés következménye.

Ugyancsak magas a zajterhelés Győrben, ahol ez elsősorban a belső magas forgalom, ill. a Győrt teljes egészében elkerülő körgyűrű hiányával magyarázható.

Magas továbbá a zajkibocsátás a településeken áthaladó vasútvonalak mellett, így pl. Sopronban, vagy Győrszentivánon.

A zajterhelési helyzet a területen annak ellenére kedvezőtlen, hogy az utóbbi időben a zajcsökkentésre irányuló intézkedéseknek igyekeznek érvényt szerezni. Útkorszerűsítés és/vagy a területfelhasználás megváltoztatása során ma már minden esetben készül zajterhelési vizsgálat, zajvédelmi munkarész. A különböző zajgátló berendezések, új utak építésénél, ma már széles körben elterjedtek.

Az üzemi zajforrásoktól származó zajterhelés a megye lakosságának kisebb százalékát érinti, de a zavaró hatás területileg koncentráltan jelentkezik, és ott jelentős mértékű. Az ipari jellegű zajforrások közül a nagy- és középüzemek elsősorban iparterületen vannak, míg a kisüzemek és a zajos telephelyek a lakó- és intézményterületeken elszórtan, teljesen rendszertelenül helyezkednek el.

3.2. Központi kormányzati hatáskörrel rendelkező szereplők

3.2.1. Az Országgyűlés

Az Országgyűlés környezetvédelmi feladatai körében elsődleges a törvényalkotás. A törvények útján egyben a parlament határozza meg a Kormány, valamint a helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait. Az Országgyűlés határozattal fogadja el a Nemzeti Környezetvédelmi Programot. Az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága ellenőrző tevékenységével folyamatosan segíti az Országgyűlés munkáját. A parlamenti döntés előtt megvitatja, véleményezi a tervezeteket, továbbá javaslatot tesz a környezetvédelemmel kapcsolatos szabályozás módosítására. A bizottság állásfoglalásának jogalkotó hatáskört korlátozó szerepe nincs, ennek ellenére jelentősen befolyásolhatja a döntést.

3.2.2. A Kormány

A Kormány testületként hozza meg a környezetvédelemmel kapcsolatos döntéseit. Feladata elsősorban az, hogy a nemzetközi szerződésekből adódó kötelezettségeknek eleget tegyen, olyan technológiák és létesítmények elterjedését segítse elő, melyek környezetbarát és környezetkímélő termékek előállítására alkalmasak.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program hatéves időtartamra készült (2003-2008), melyet a Kormány terjeszt az Országgyűlés elé jóváhagyás céljából. A program:

- bemutatja a környezet állapotát;
- meghatározza azokat a célokat és célállapotokat, melyeket a környezetvédelem elérni kíván;
- meghatározza a feladatok megvalósításának olyan sorrendjét és határidejét, melyekkel a célok és célállapotok végrehajtása elérhető;
- meghatározza azokat a pénzügyi-gazdasági és egyéb jogi-igazgatási eszközöket, melyekkel a kitűzött célok megvalósíthatók;
- kijelöli azokat a földrajzi területeket, amelyek különleges környezetvédelmi intézkedést igényelnek, s egyben meghatározza az intézkedés tartalmát.

A program végrehajtásának helyzetéről és a környezet állapotáról a kormány két évente összefoglaló jelentést készít az Országgyűlésnek. A program időközben – a megváltozott feltételeknek megfelelően – módosítható.

3.2.3. A környezetvédelemért felelős miniszter és a miniszter alá rendelt hatósági szervezetrendszer

A környezetvédelemért felelős miniszter látja el a környezetvédelem központi irányítását, kidolgozza és meghatározza a környezetvédelmi politika közép- és hosszú távú céljait. Központi irányítási jogkörében jogi szabályozási (rendeletalkotási) és jogalkalmazási (hatósági) szervező, ellenőrző, felügyelő, valamint összehangoló tevékenységet végez. A környezetvédelmi célok elérése érdekében előterjesztéseket készít a Kormány számára a szükséges jogi, műszaki, valamint gazdasági eszközök alkalmazásáról. Elemzi és értékeli a környezet védelmével kapcsolatos tapasztalatokat, működteti a mérő- és megfigyelőhálózatokat, ösztönzi azon berendezések, eszközök, módszerek és technológiák alkalmazását, amelyek a környezetvédelmi programok és célok megvalósulását segítik elő.

3.2.3.1. A környezetvédelmi és vízügyi tárca programja 2004-ben

2004-ben, az ország európai uniós csatlakozásához méltó 6 programot és 4 átfogó, horizontális ügyet kezel kiemelten a Minisztérium. Valamennyit áthatja a partnerség a gazdasági, politikai, kormányzati és társadalmi szektorok szereplőivel. A 6 program a következő:

- A Vásárhelyi terv megvalósítása
- Az Ezerarcú Balaton program
- A Zöld Lánc program
- A tiszta, szép, egészséges városok és falvak programja
- A jövőbarát termelés és fogyasztás programja
- A regionális partnerség, globális felelősség programja

A 4 átfogó, horizontális ügy:

- az EU csatlakozás,
- a környezeti szempontok érvényesítése a gazdasági és társadalmi folyamatokban, a fenntartható fejlődés hazai stratégiájának kidolgozása,
- partnerség a gazdasággal, a tudománnyal, a civil társadalommal, illetve
- a környezettudatos szemlélet és magatartás további terjesztése.

3.2.3.2. A minisztérium szervezeti átalakítása

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) végrehajtotta a 2003. novemberi kormányhatározatban előírt szervezeti átalakítást, így ma már az európai uniós gyakorlatnak megfelelően működik a tárca, illetve háttérintézményei.

A vízügy átkerült a KvVM-hez, amit integrálni kellett a környezetvédelemhez és a természetvédelemhez. Ezzel párhuzamosan a tárca vezetése úgy döntött, hogy egy korszerű, az európai uniós elveknek megfelelő szervezeti rendszert hoz létre háttérintézményeiben is. Az új szervezeti felépítést meghatározó előterjesztést a kormány 2003 novemberében fogadta el. "A szervezeti átalakítás alapelve az volt, hogy mind a minisztériumok, mind a háttérintézmények esetében szétválasszák a stratégiai, az operatív és hatósági feladatokat, s ezeket tiszta profilú intézmények végezzék". Az egyedi, operatív ügyintézés a minisztériumból átkerült a középszintű intézményekhez, s a tárca csak stratégiaalkotással, környezetpolitikával és jogalkotással, illetve az Európai Unió felé vállalt feladatok végrehajtásának irányításával foglalkozik.

A környezetvédelmi igazgatás szervezetrendszerének korszerűsítése érdekében KvVM már 2003. augusztus 1-jén létrehozta a Fejlesztési Igazgatóságot, amely az európai uniós támogatásokat kezeli és menedzseli.

Az átalakítás során 2004. március 31-ig megszüntetik a Környezetgazdálkodási Intézetet: a KGI feladatait részben az átalakuló Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF), részben a Vízügyi Tudományos Kutató Intézet (VITUKI Rt.) veszi át, mely gazdasági társaságból közhasznú társasággá alakul, és VITUKI Kht. néven működik tovább.

Az OVF-ból január 1-től létrejött önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság (OKTVF) ezt követően már csak környezetvédelmi ügynökségi feladatokkal foglalkozik, s nem dönt másodfokú hatósági ügyekben. Az OKTVF így például környezetvédelemmel és vízügyekkel kapcsolatos döntéseket készít elő, illetve hajt végre.

Az OVF hatósági feladatait az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőségből (OTVF) létrejött Országos Környezet- és Vízügyi Főfelügyelőség (OKVF) veszi át, s így ezentúl ez tölti be a másodfokú hatóság szerepét.

A megszűnő KGI bizonyos tevékenységei, így például a központi laboratórium a Vízügyi Tudományos Kutató Rt. -ből VITUKI Kht.-vá vált intézményhez kerül. Az Rt-t a tárca azért

alakította át kht-vá, mert ezt követően döntően közhasznú, állami tevékenységet végez majd. Emellett azonban ellát olyan oktatási és szemléletformálási feladatokat is, amelyek piaci alapon is elvégezhetők.

Az átalakítás érintette a 12 vízügyi igazgatóságot is, amelyek esetében szétválasztották az operatív, illetve a hatósági munkát. Így mostantól 12 környezetvédelmi felügyelőség és 12 vízügyi felügyelet működik az országban, melyek a hatósági munkát ellátó területi szervezetek. A vízügyi igazgatóságok feladatainak szétválasztásával létrejött 12 operatív ügyeket végző környezetvédelmi és vízügyi igazgatóság, amelyek az árvízvédelem mellett környezetvédelmi kármentesítéssel is foglalkoznak majd. A környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok feladatköre még egy fontos, eddig gazdátlan tevékenységgel bővült: az uniós pályázatokkal kapcsolatos helyi ügyintézés és tanácsadást is ők fogják ellátni.

Az átalakulás később érinti majd a 10 nemzeti park igazgatóságot is, amelyek esetében a jövőben szintén szétválasztják a gazdasági tevékenységet és a hatósági feladatokat. Elsőként mindez a Hortobágyi Nemzeti Parknál történik meg, várhatóan még ebben az évben.

3.2.3.3. A környezetvédelemben érintett egyéb tárcák

A környezetvédelem terén fontos feladatokhoz jutnak más minisztériumok is, melyek közül a legfontosabbakat emeljük ki:

Az egészségügyért felelős minisztérium elsősorban az *Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ)* útján kapcsolódik a környezetvédelemhez. E hatóságok elsősorban a levegőtisztaság védelme, a környezetminőség felügyelete területén működnek, illetve egyes más jogszabályokban meghatározott feladatokat látnak el, így pl. a veszélyes anyagokkal kapcsolatos hatósági feladatok jelentős részét is.

A *Földművelésügyi és a Vidékfejlesztési Minisztériumhoz* közvetlenül kapcsolódnak a vadgazdálkodás és vadászat, az agrárkörnyezet-gazdálkodás, valamint az erdőgazdálkodás irányításával és minőség-ellenőrzésével kapcsolatos feladatok. A tárca biztosítja a nem védett élővilág és a táj védelmét, fontos tevékenységként jelenik meg a termőföld minőségének védelme, valamint az annak javításával (rekultiváció, melioráció, öntözés) kapcsolatos engedélyezési és ellenőrzési munka. Meghatározza emellett a környezetkímélő növényvédő szerek, termékek és eszközök, a talajjavító és termésnövelő anyagok forgalomba hozatalát. Idetartozik a vadászható, halászható, valamint a vadon élő állatfajok védelme és fenntartása is. A tárca jelenlegi feladatai kibővültek a területfejlesztési feladatokkal is.

A gazdasági koordinációt ellátó minisztérium az energiaszektorral, valamint egyes termékek környezeti hatásaival kapcsolatos tevékenységeket végez, szervezi a hulladékgazdálkodással összefüggő állami feladatokat, valamint a földtani és az ásványi kutatások irányítását és ellenőrzését. Az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) alapvető feladata az atomenergia biztonságos alkalmazása, a nukleáris anyagok és az ezzel kapcsolatos esetleges baleset-elhárítás, valamint az ezekről való tájékoztatási tevékenység összehangolása és ellátása.

A Belügyminisztérium feladatkörébe segíti a helyi önkormányzatok környezetvédelmi munkáját. Különösen fontos az önkormányzatok és közigazgatási hivatalok tevékenységével kapcsolatos összehangoló, döntés-előkészítő tevékenysége, a katasztrófák elleni védekezés (beleértve a környezetet sújtó katasztrófákat is) egységes irányítása.

3.3. Országos hatáskörrel rendelkező szereplők

3.3.1. Az Országos Környezetvédelmi Tanács

A Kormány tanácsadó és véleményező szerve, amely jelenleg 22 tagból áll. A tanács tagja a környezetvédelemért felelős miniszter. A tanácsban egyenlő arányban vesznek részt

- a környezetvédelmi céllal bejegyzett társadalmi szervezetek, valamint a
- a szakmai és gazdasági érdek-képviselői szervek maguk által választott,
- a tudományos élet a Magyar Tudományos Akadémia elnöke által e tisztségre kijelölt képviselői.

A tanács feladata véleményt formálni:

- a környezetvédelemmel összefüggő minden olyan jogszabályról és döntési javaslatról, amely a környezeti elemekre, a környezet minőségére, és ezzel összefüggésben az emberi egészségre gyakorolt hatást vizsgálja és értékeli;
- a környezetvédelmi programok elvi kérdéseiről és a környezetvédelemmel összefüggő társadalmi-gazdasági tervekről, valamint a területfejlesztési koncepciók szabályozási tartalmáról.

3.4. Regionális hatáskörrel bíró szereplők

A miniszter feladat- és hatáskörébe tartozó környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi igazgatás területi feladatait a környezetvédelmi felügyelőségek, vízügyi felügyeletek, a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok, a nemzeti park igazgatóságok látják el.

3.4.1. Környezetvédelmi felügyelőségek

Működési területükön ellátják a levegőtisztaság, a vízvédelem, a káros hulladékok védelmével, a zaj- és rezgésvédelemmel kapcsolatos hatósági (szakhatósági) feladatokat. A felügyelőségek emellett a környezetvédelem egészére kiterjedően végzik a környezet állapotának és védelmének figyelését, értékelését, a várható környezeti változások előrejelzését, valamint a környezetet érő károk elhárításával összefüggő feladatokat.

3.4.2. Vízügyi felügyelet

A vízügyi felügyelet állami feladatként ellátandó alaptevékenysége körében gyakorolja az elsőfokú vízügyi hatósági, szakhatósági jogköröket; összegyűjti és az Információs Rendszer rendelkezésére bocsátja feladatkörével összefüggő adatokat; véleményezi a kiemelt térségekre vonatkozó, a megyei kistérségi területfejlesztési koncepciót és programot, a kiemelt térségek és a megyei területrendezési tervet, a helyi építésügyi szabályzatokat, valamint a településrendezési terveket; segíti az illetékességi területén működő önkormányzatokat vízügyi hatósági feladataik ellátásában.

3.4.3. Környezetvédelmi és vízügyi igazgatóság

Vízkárelhárítási, környezeti és vízminőségi kárelhárítási tevékenységét a főigazgatóság irányítja; közreműködik a határvízi egyezményekből adódó feladatok ellátásában; együttműködik a területi önkormányzatokkal a vízgazdálkodási feladatok megoldásában; ellátja a távlati ivóvízbázisok védelmével kapcsolatos fenntartói, a vízrajzi tevékenységgel összefüggő, a vízkárelhárítással, környezeti és vízminőségi kárelhárítással kapcsolatos feladatokat; működteti az állami tulajdonban lévő vízi létesítményeket és az azok kezelésének ellátásához szükséges laboratóriumokat.

Az igazgatóság az alaptevékenységén túlmenően vállalkozási tevékenységeket is folytathat.

3.5. Lokális (helyi/térségi) szereplők

3.5.1. Az önkormányzatok a környezetvédelemben

Az önkormányzatok környezetvédelmi feladatait a környezetvédelemről szóló 1995. évi LIII. törvény és az önkormányzati törvény (Ötv.) tartalmazza. Az Ötv. a környezetvédelemmel kapcsolatos feladatokat az önként vállalt (fakultatív) feladatok körébe sorolja, vagyis az

önkormányzat maga határozza meg, hogy e feladatokat milyen széles körben és milyen módon vállalja. Fontos megemlíteni, hogy ebben jelentős szerepet kap a helyi szabályozás, az önkormányzati rendeletalkotás (pl. helyi rendelet a kerti hulladék égetéséről).

Külön törvény (1995. évi XLII. törvény) alapján a településtisztaság biztosítása érdekében a képviselő-testület jogosult rendeleti úton szabályozni a folyékony és szilárd hulladékok elhelyezésére szolgáló telep létesítést, úgyszintén a testület határozza meg a közterületek tisztán tartását, a hulladékokat összegyűjtő tevékenység ellátását, valamint a lomtalanítási akciót is. Fenti tevékenységek során azonban az önkormányzatnak figyelemmel kell lennie a település és más szomszédos települések közegészségügyi és környezetvédelmi érdekeire is.

A képviselő-testület a környezet- és természetvédelmet érintő feladat- és hatáskörében még szabályozhatja:

- a helyi jelentőségű természeti érték védetté nyilvánítását;
- a helyi jelentőségű természeti érték megóvásáról, őrzéséről, fenntartásáról, bemutatásáról, valamint helyreállításáról történő gondoskodást;
- területek zajvédelmi szempontból fokozottan védetté nyilvánítását;
- csendes övezet kialakításának elrendelését a zaj ellen fokozott védelmet igénylő létesítmények körül;
- helyi zaj- és rezgésvédelmi követelményeket;
- védett kategóriába tartozó területeken a szigorúbb levegőtisztaság-védelmi normákat;
- rendelettel a rendkívüli levegőtisztaság-védelmi intézkedési tervet (füstködriadóterv);
- az önkormányzati környezetvédelmi alappal való rendelkezést és gazdálkodást.

A megyei önkormányzatnak (mint döntően területi, regionális, körzeti feladatokat ellátó szervnek) rendszeresen keresnie kell azokat a lehetőségeket, alternatívákat, amelyek a törvényi szabályozásnak és a települési önkormányzatok és a megye lakossága igényeinek egyaránt megfelelnek. Az önkormányzati törvény 70.§ (1) bek. c) pontja a megye számára kötelező feladatként előírja, hogy köteles gondoskodni „az épített és természeti környezet védelméről, a térségi területrendezéssel kapcsolatos feladatok összehangolásáról, a megyei idegenforgalmi érték feltárásáról”.

A környezetvédelmi törvény 46.§ (2) bek. egyértelműen rögzíti a megyei önkormányzatok környezetvédelmi feladatait. Eszerint a megyei önkormányzat:

- a települési önkormányzatokkal egyeztetett környezetvédelmi programot készít;
- a települési önkormányzatok környezetvédelmi programjairól előzetesen véleményt nyilvánít, illetve kezdeményezi a program megalkotását;
- a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendelettervezeteiről előzetes véleményt nyilvánít;

- javaslatot tesz a települési önkormányzati környezetvédelmi társulások létrehozására;
- a környezetvédelmi alapok bevételeinek megosztása tárgyában az érintett önkormányzatok közötti egyezség létrehozását kezdeményezi.

A települési önkormányzatok a településrendezési tervvel összhangban kötelesek települési környezetvédelmi programot kialakítani. A megyei önkormányzat – mint utaltunk rá – ugyancsak készít a települési önkormányzatokkal egyeztetett környezetvédelmi programot. A települési környezetvédelmi programnak a környezetvédelmi törvény szerint mindenképpen tartalmaznia kell:

- a települési környezet tisztasága;
- a csapadékvíz-elvezetés;
- a kommunális szennyvízkezelés;
- kommunális hulladékkezelés;
- a lakossági és közszolgáltatási (vendéglátás, település-üzemeltetés, kiskereskedelem) eredetű zaj, rezgés és légszennyezés elleni védelem;
- helyi közlekedésszervezés;
- az ivóvízellátás;
- az energiagazdálkodás;
- a zöldterület-gazdálkodás;
- a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításának és környezetkárosodás csökkentésének

településre vonatkozó feladatait és előírásait.

A települési környezetvédelmi programból jogok és kötelezettségek nem közvetlenül, hanem más jogalkotási, hatósági vagy szervezési feladat- és hatáskörök révén keletkeznek. Erre a törvény maga is utal, amikor az önkormányzat feladatává teszi a program végrehajtásáról való gondoskodást. Ugyancsak kiemelten szól a törvény a település rendezési terveiről mint a program végrehajtásának egyik hangsúlyos eleméről.

Elkészült programok:

- Környezet – Egészségügyi Akcióprogram (Győr)
- Győr Megyei Jogú Város Környezetvédelmi Programja
- Győr-Moson-Sopron Megye Környezetvédelmi Programja

3.5.2. A legfontosabb civil szervezetek és vállalkozások a környezetvédelem területén

A következőkben szeretnénk röviden bemutatni a térség legjelentősebb lokális szereplőit.

3.5.2.1. Civil szervezetek

REFLEX Környezetvédő Egyesület

1987-ben alapították. Székhelye Győr. Alapító tagjai közül többen a környezetvédelmi hatóságnál, a helyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságnál szereztek tapasztalatokat. A

legerősebb vidéki szervezet az országban. Az egyesület tevékenysége főleg a légszennyezés, a közlekedés, kommunális hulladék, környezet-politikai szabályozás és ifjúsági környezeti nevelés témakörére koncentrálódik. Szervezeti felépítésére jellemző, hogy több mint 40 jogi személy is tagja. Az egyesület élénk nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik és több hosszú távú programban is részt vesz, mint pl. a Dunai Nemzeti Park.

A REFLEX Környezetvédő Egyesület alapításakor a zöld mozgalmon belül elsőként kezdték a lakosság aktív kezdeményezéseinek támogatását, megerősítését. Ennek érdekében hozták létre Környezeti Tanácsadó Irodájukat, mely ingyenesen áll a lakosság és az intézmények rendelkezésére. Az irodán belül működtetnek: természetvédelmi, környezeti nevelési munkacsoportot, jogi és fogyasztóvédelmi tanácsadást, területfejlesztési, zajvédelmi, valamint hulladék munkacsoportot és energia irodát.

3.5.2.2. Életfa – Győr Környezetbarátok és Egészségvédők Egyesülete

Az egyesület célja és tevékenysége:

Az egyesület fő célja Győr és környékén élő lakosok bevonása az élő környezet megismerésébe és védelmébe, valamint a figyelem ráirányítása a fokozottan környezetszennyező és egészségkárosító tevékenységekre.

Az egyesület fő céljának elemei a következők:

- az egészséges életmód fejlesztése;
- a természet védelme, a környezeti ártalmak csökkentése;
- a lelki egészség megőrzésének elősegítése;
- az életminőséggel kapcsolatos adatok gyűjtése és közismertté tétele.

3.5.3. *Cégek*

3.5.3.1. VIDRA Környezetgazdálkodási Kft.

Szolgáltatásai:

Kivitelezés:

- környezeti károk, haváriák felszámolása;
- felszíni vízkárok megelőzése, elhárítása;
- talaj- és talajvízszennyezések megszüntetése;
- speciális ivóvíz tisztítási technológiák;
- talajvíztisztító mobil berendezések 2.000 m³/nap teljesítményig;
- szennyezett ágyazati zúzalék tisztítása a helyszínen mobil célgéppel;
- víztelenítési munkák a mélyépítésben.

Tervezés, szakértői munkák:

- környezeti károk felszámolására kiviteli tervezés;
- vízkár-elhárítási tervek;
- tájrendezési tervek;
- környezeti hatástanulmányok;
- környezetvédelmi felülvizsgálatok készítése;
- műszaki ellenőrzés.

3.5.3.2. BIOPETROL Környezettechnikai Kft.

A Biopetrol Kft. vállalja a környezetvédelmi állapotfelmérések, tényfeltárási záródokumentációk, vízkár-elhárítási tervek készítését, továbbá a CH-val szennyezett és más veszélyes hulladékok, ipari szennyvíziszapok rakodását, szállítását és ártalmatlanítását. Emelett tevékenységei közé tartozik:

- feltáró, talajmechanikai fúrások, termelő és monitoring kutak tervezését, engedélyeztetése
- helyszíni talaj- és talajvíztisztítása saját technológiával
- fővállalkozásban hulladéklerakók tervezése, építése, üzemeltetése, építmények bontása, beton- és aszfalttörés, vízépítési, mélyépítési és földmunkák kivitelezése.
- föld feletti, földalatti tartályok, olajfogók tisztítása, vizsgálata
- transzformátor állomások, kármentők és medencék műszaki védelemmel történő ellátása
- akkreditált mintavételezés, helyszíni mérés

3.5.4. *Projektötletek*

A projekt keretében lezajlott fókuszcsoporthoz megbeszélésen a következő projektjavaslatok hangzottak el:

1./ Szennyezés nélkül?

Alap: A hulladékok és emissziók ugyanazon alapanyagokból keletkeznek, mint a termék. Úgy is fogalmazhatjuk, hogy a szennyezés tulajdonképpen elpazarolt nyersanyag.

Más törekvések is segítik: pl. a Tisztább Termelés arra keresi a megoldást, hogy hogyan lehet a nyersanyagokat és az energiát minél hatékonyabban hasznosítani, azaz hogyan lehet azonos termékmennyiséget minél kisebb anyag- és energiafelhasználással előállítani.

Megvalósítását pl. egy vállalatnál az alábbi intézkedések szolgáltathatják:

- változtatás a terméken,
- gondosabb bánásmód,
- alap- és segédanyagok kiváltása,
- technológiai változtatás,
- belső visszaforgatás,
- külső recycling,
- visszaforgatás biogén körfolyamatokban.

Az életciklus-elemző tanulmány pedig felhasználható:

Egy termék, folyamat vagy szolgáltatás teljes életciklusán belül azon pontok megállapítására, ahol a forrásfelhasználás, illetve az emissziók legnagyobb mértékű csökkenését lehet és kell elérni.

A vizsgált rendszer inputjainak és outputjainak összehasonlítására alternatív termékekkel, folyamatokkal vagy szolgáltatásokkal.

Ezen megközelítések komplex alkalmazása merült fel a megbeszélésen. Eszerint a fenntarthatóság akkor biztosítható, ha a termelési rendszereink anyagforgalma körkörösé válik (azaz illeszkedik a bioszféra rendjébe).

Az ilyen ciklusokon alapuló rendszer lényege az, hogy a termelő tevékenység, illeszkedve a természet rendjéhez, nem állít elő szemetet. Azaz a mezőgazdasági és ipari rendszerek úgy épülnek egymásra, hogy minden, ami most még hulladék, szemet, valahol másutt felhasználásra kerül. A jelenlegi fenntarthatatlan, nyersanyagból szemet-elven működő, egymáshoz nem kapcsolódó termelési rendszert egy hatalmas, egybefüggő, szemetet ki nem bocsátó rendszerré kell alakítani. Semennyi, vagy csak a természet számára eltűrhető mennyiségű szennyezés juthat a levegőbe, vízbe, talajba.

Leginkább vizsgált terület a mezőgazdaság, ahol a reális cél, hogy egy egyre kevésbé szennyező, egyre kisebb környezeti kárt okozó mezőgazdasági termelés valósuljon meg. A környezetkímélő mezőgazdaság létrehozása az alábbiak figyelembevételével történhet:

- 1./ talaj természetes tápanyagainak védelme,
- 2./ a környezeti és a biológiai potenciál jobb kihasználása,
- 3./ az ökológiai és biológiai törvényszerűségek alkalmazása,
- 4./ rendszerszemlélet.

Az átalakulás során a mezőgazdasági, élelmiszeripari, könnyűipari, energiatermelő tevékenységeket egymással összefüggő, egymás melléktermékeit hasznosító egységekbe kell szervezni. A helyi adottságok felhasználása, a hozzájuk hangolt többfeladatos rendszerek kidolgozása pedig igényli a tudás és az ismeretek cseréjét.

(Az antropogén anyagforgalom négy kulcsfontosságú tényezője a közlekedés, az építőipar, a csomagolástechnika és az iparosított mezőgazdaság.)

Szükséges: a második témakörhöz kapcsolódik a minőségi mezőgazdasági termelésre alkalmas területek felmérése.

A felmérés kiterjedhet talajtérképekre, energetikai célra felhasználható növényzet termelhetőségére, vizes ökológiai folyosók kialakítására, stb.

2./ Egységes adatbázis létrehozása a környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérésére, igénybevételi és terhelési adatainak mérésére, gyűjtésére, feldolgozására, nyilvántartására.

Kiemelt cél, hogy a környezet állapotának változása értékelhető, meghatározható, nemzetközileg összehasonlítható legyen, rámutasson a társadalmi-gazdasági összefüggésekre.

A két projekt-ötlet támogatja, megalapozza egymást, pl. a mezőgazdaságnál kijelölt cél eléréséhez szükséges lenne egy un. mikrokataszteri felmérésre.

Az egységes adatbázis felsorolt szempontrendszerének érvényesülése érdekében érdemes meggondolni egy környezetvédelmi tervező közösség létrehozását, amely az információ biztosításán túl feltárja a problémákat, fejlesztési irányokat, s piaci típusú szolgáltatást is nyújthat.

3.6. Mellékletek

3.6.1. *Aktivizálható civil szervezetek a térségben:*

- Magyar Műhely Alapítvány, 9097 Mezőörs, Fő u. 77.
- Sokoró Ökológiai Park Alapítvány, 9081 Győrújbarát Árnas u. 1
- Győrzámolyért Alapítvány, 9172 Győrzámoly, Rákóczi út 45.
- Községfejlesztő Alapítvány, 9431 Fertőd, Madách sétány 1.
- Dunaszeg Fejlődéséért Alapítvány, 9174 Dunaszeg, Országút 6.
- Alapítvány a Városért, 9200 Mosonmagyaróvár, Engels u. 10.
- Táp Fejlődéséért Alapítvány, 9095 Táp, Győri u. 39.
- Darnózszeiért Alapítvány, 9232 Darnózszei, Fő u. 51.
- Emberek az Állatokért Alapítvány, Győr, Pannónia u. 46.
- Zöld Kéz Környezetvédelmi Alapítvány, 9330 Kapuvár, Fürdő u. 10.
- Castanea Környezet és Természetvédelmi Alapítvány, 9400 Sopron, Széchenyi tér 2.
- Menedék Állatvédő Alapítvány, 9200 Mosonmagyaróvár, Kígyó u. 4.
- A Soproni Erdőkért Környezetkultúra Alapítvány, 9400 Sopron, Honvéd u. 1.
- Animal Life Állatvédelem Határok Nélkül Alapítvány, 9023 Győr, Kodály Z. u. 21.
- Vadvirág a Gyermekek Környezeti Neveléséért Közhasznú Alapítvány, 9096 Nyalka, Kisnyalka-major
- Euro-Ökoland Hungary Alapítvány, 9021 Győr, Árpád út 13.
- Nyugat-Dunántúli Biokultúra Egyesület, 9028 Győr, Pannónia u. 41.
- Hédervári Baráti Kör, 9178 Hédervár, Fő u. 55.
- Reflex Környezetvédő Egyesület, 9024 Győr, Bartók Béla út 7.
- ÉLETFA – Győr Környezetbarátok és Egészségvédők Egyesülete, 9021 Győr, Aradi vrt. u. 19.
- Marcal Kertbarát Egyesület, 9023 Győr, Bacsó B. u. 47.
- Győri Városszépítő Egyesület, 9021 Győr, Árpád út 47.
- Mosonmagyaróvári Környezetvédő Egyesület, 9200 Mosonmagyaróvár, Pf. 12.
- Mosonmagyaróvári Városvédő Egyesület, 9200 Mosonmagyaróvár, Pf. 112.
- Kapuvári Városszépítő Egyesület, 9330 Kapuvár, Fő tér 1.

- Fertőszentmiklósi Községvédő és Szépítő Egyesület, 9444 Fertőszentmiklós, Szt. István u. 19.
- Soproni Városszépítő Egyesület, 9400 Sopron, Új u. 4.
- Kunszigeti Faluszépítő Egyesület, 9184 Kunsziget, Kossuth tér 9.
- Sarród Községvédő- és Szépítő Egyesület, 9435 Sarród, Rákóczi u. 8.
- Környezet és Közvédelmi Egyesület, 9300 Csorna, Szt. István tér 22.
- Kajárpécért Egyesület, 9123 Kajárpéc, Teleki u. 9.
- Fertőmenti Madárbarátok Egyesülete, 9431 Fertőd, Fő u. 55/a
- Egyesület a Városközpontért, 9200 Mosonmagyaróvár, Engels u. 14.
- AHA Osztrák-Magyar Állatvédelmi Egyesület, 9485 Nagycenk, Szt. Imre u. 13.
- SZIKE Szigetközi Innovációs és Környezetvédelmi Egyesület, 9234 Kisbodak, Felszabadulás u. 1.
- Zölderő Környezetvédő és Szépítő Egyesület, 9030 Győr, Szigligeti út 8.
- Fertőendréd Önkéntes Tűzoltó Egyesület, 9442 Fertőendréd, Fő u. 158.
- Csornai Városszépítő és Kertbarát Egyesület, 9300 Csorna, Kodály u. 8.
- Dunakiliti Kertbarátok Faluszépítő és Fejlesztő Egyesülete, 9225 Dunakiliti, Kossuth u. 86.
- Pannonhalma-Sokoróaljai Borút Egyesület, 9081 Győr, BM köz 1.

3.6.2. Aktivizálható profitorientált szervezetek a térségben

- Vidra Környezetgazdálkodási Kft., 9025 Győr, Bálint Mihály u. 100.
- Biopetrol Környezettechnikai Kft., Győr, Budai u. 2-6.
- Technolplus Környezetvédelmi és Technológiai Fejlesztő Kft., 1142 Budapest, Rákospatak u. 74/b.
- Florasca Környezetgazdálkodási Kft., 9400 Sopron, Csányi u. 14.
- Pannon-Víz Rt., 9025 Győr, Országút u. 4.
- Aqua Szolgáltató Kft., 9200 Mosonmagyaróvár, Timföldgyári u. 4.
- Szigetközi Vízszolgáltató Kht., 9232 Darnószeli, Felszabadulás u. 81.,
- Sopron és Környéke Víz és Csatornamű Rt., 9400 Sopron, Bartók B. u. 42.
- Rekultív Környezetvédelmi és Hulladékhasznosító Kft., 9200 Móvár, Barátság u. 8.
- Grend Szolgáltató Bt., 9012 Győr, Hegymester u. 16.
- ACAT Kft. (Horváth Gábor, Fertőszentmiklós 30/986-90-67), 1026 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 43/b.
- Boreas Magyarország Kft. (Kovács Tibor, Győr 30/397-23-65), Tiszakécske, Liszt F. u. 6.
- Győri Kommunális Szolgáltató Kft., 9024 Győr, Kálvária u. 4-10.
- Hullámvonal Kft., 9021 Győr, Árpád u. 28-32.
- Lamba Rt., Győr, Reptéri u. 2.
- Észak-dunántúli MÉH Nyersanyaghasznosító Rt.,
- Büchl Hungária Környezetvédelmi Szolgáltató Kft., 9027 Győr, Csörgőfa sor 8.
- Városüzemeltető és Fenntartó Kft., 9201 Mosonmagyaróvár, Pf. 139.
- Győri Hulladékégető Kft., 9010 Győr-Bácsa, Pf. 2.
- Biokomplex Környezetvédelmi Kft., 9010 Győr-Bácsa, Pf. 2.
- Öko-Top 2000. Kft., 9028 Győr, Fehérvári u. 80.
- Öko-Serv 2000. Kft., 9028 Győr, Pannónia u. 55.
- Kondicad Kft., 9023 Győr, Attila u. 28.
- ASA Kft., Győr, Serfőződombi dűlő 3.
- ADL Környezetvédelmi Kft., 9071 Gönyű, Kossuth L. utca 148.
- Geomedon Környezetvédelmi Kft., 9200 Mosonmagyaróvár, Gyári utca 1
- Környezetvédelmi Szervező és Szolgáltató Bt., 9400 Sopron, Bástya utca 73.
- ATEV Innovációs és Szolgáltató Rt., Gönyű
- Euro-Komposzt Bt., 9072 Nagyszentjános, Arany János u. 37.
- Alcufer Kft., 9023 Győr, Mészáros Lőrinc u. 1.
- Regioplan Környezet és Településtervező Kft., 9026 Győr Damjanich u. 29.
- Strelwerk Környezettechnikai Kft., 9400 Sopron, Ágfalvi út 6
- V + K Víz- és Környezetgazdálkodási Kft., 9022 Győr, Czuczor Gergely u. 13/u
- Tisztább Termelés Győri Regionális Központja, 9026 Győr, Egyetem tér 1.
- Skorpió Mérnöki Iroda, 9023 Győr, Örkény I. u. 13